

1. M. fon Gerkāna arhitektūrai raksturīgās vītņu kāpnes.
 2. Apbūves gabala attīstība (peldbaseins, tenisa korti u. c.) labi saredzama maketā.
- A – villa "Marta", B – viesu nams.

Bauhaus Jūrmalā

PROJEKTA AUTORI

Pasūtītājs – Krasovicku ģimene.
Arhitekts – Meinhards fon Gerkāns.
Būvfirma – VINCENTS, arhitekts Marts Švēde, interjera dizainere Guna Eglīte.
Projekts – 1995. – 1997. g.
Realizācija – 1998. g.

Labas gaumes atspoguļojums ir stila skaidrība vai arī spēja atrast to smalko robežlīniju, kur viens stils pāriet otrā, kur koeksistē lietas "pirms" un lietas "pēc".

Pagājušā gada oktobrī Jūrmalā ieguva izcilu arhitektūras pieminekli nākotnei, kas kopā ar interjeru veido vienu objektu, absolūti harmonisku vienību. Tas ir vācu arhitekta Meinharda fon Gerkāna projektētais Krasovicku ģimenes viesu nams, kas savos pamatos balstīts uz 20. gadsimta arhitektūras pamatpostulātiem – funkcijas un formas saliedētību, gaismas, telpas un līniju skaid-

*Coal –
aesthetic of simplicity,
gloss of unimposity,
difnity of ordinasy,
impostance of the hiden...*

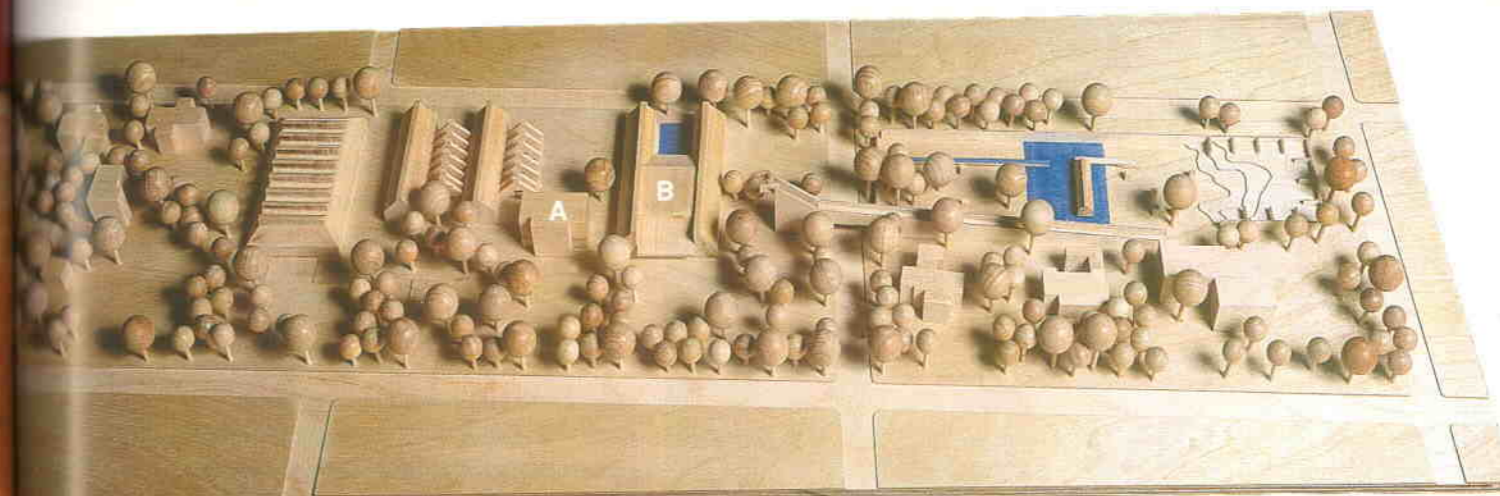
*Coal is the simbol of the philosophy
for the architecture of the residence in Jurmala.*

/M. fon Gerkāns/

ribu, filigrānu pieeju detaļām, materiāliem un krāsām. Par savu vistiešāko etalonu arhitekts atzinis *Bauhaus* 20., 30. gados izvirzītās idejas arhitektūrā un interjera dizainā. Līdzās tam par pasaules labākajiem piemēriem arhitektūras un interjera saliedētībā M. fon Gerkāns atzīst F. L. Raita un A. Ālto celtnes.

Ja GMP (*Gerkan, Marg & Partners*) birojam rodas iespēja veidot mājas

interjeru, tad tas nekādā gadījumā neklūst par kompromisu starp klienta vēlmēm un kādas ražotājas firmas piedāvājumu. Arhitekts M. fon Gerkāns, ņemot par pamatu mājas funkcionālo plānojumu, pats kļūst par tās interjera radītāju. Savām mēbelēm viņš uzstāda tādas pašas prasības kā savai arhitektūrai – konstruktīvo, māksliniecisko elementu un izpildījuma vienotību.

1

2

3

4

Āpat kā arhitektūrā, arī mēbelēs at-
evišķu plānojuma detaļu atsegšana
iešķir strukturāli iespaidīgumu (sa-
ienojumu detaļas – skrūves, eņģes
netiek slēptas, norādot uz lietas
inkcionalitāti). Tā, piemēram, top
ārveidojams galds no četrvietīga
z desmitvietīgu (no āpla uz kvad-
itu), kurpju skapis, kurš pārtop par
āpnēm u. c. Mēbeļu dizains balstās
z ģeometriskām pamatformām un
metriju. Iznākumā tās izskatās “in-

telektuāli” smalkas un tajā pašā lai-
kā ļoti vienkāršas. M. fon Gerkāns
loģiski nevar izskaidrot, kas dizainā
ir skaistais. Viņš uzskata, ka tam ir
jāpārdzīvo mode, un materiāli, kas
nenoveco, ir dabiskie – koks, āda,
bronzas, misiņš.

Tāpat kā Krasovicku viesu nama
iebūvētās mēbeles ir individuālas ar
arhitekta ievilkto “melno līniju” deta-
lās (izgatavotājs – kāda konkrēta fir-
ma), arī lielās lustras un āra lampas ir

gatavotas pēc M. fon Gerkāna skicēm
(būvfirma *VINCENTS*). Pēc viņa do-
mām, gaismas ķermeņiem ir milzīga
nozīme mājas vizuālajā izskatā, tel-
pas “autonomijā”, īpaši, ja tā ir “at-
vērtā” arhitektūra, t. i., ar lieliem stik-
lojumiem kā Jūrmalas gadījumā.

Nama koka konstrukcijas sav-
starpēji savienotas ar nerūsējoša tē-
rauda detaļām – slēpti, taču stikla
piramīdu jumta (automātiski atve-
rams un iztur 7 tonnas smaguma)

1. Lielās lustras, ko pēc M. fon Gerkāna skicēm izgatavojusi būvfirma *VINCENTS*.
2. Ātrija telpa ar stikla piramīdu jumtu un M. Breijera “Vassily” krēsliem.
3. Iebūvētā sekcija ēdamistabā, ko M. fon Gerkāns uz mājas atklāšanu pasniedza tās saimniekiem. Melnā ādā iesietās grāmatas – patiesībā instalācija no ogleņiem.
4. Kinozāle ar ādas divāniem “Onda” no *Zanotta*, stikla galdiņiem “Ion” no *ClassiCon* un K. P. Rola zīmējumiem uz ķirša koka paneļu sienas.

1. Vannas istaba.
2. M. Brandtas sudraba servīze (1924) arī Jūrmalas mājā.
3. Mājas saimniece Ņ. Kondratjeva un atklāšanas uzveduma režisors A. Liepa kopā ar maskām no "Triādes Baleta".
4. "Lellis" (pēc O. Šlēmera) – viesu sagaidītājs 1998. gada 10. oktobrī Jūrmalā.
5. Krasovicku viesu nama pirmā un otrā stāva plānojums.

otekcaurules demonstratīvi ienāk trija telpā līdzās koka kolonnām. Ārpusē tas izklausās brutāli, taču interjerā šis metāla detaļas spēlē kā estētiski baudāms un ļoti neuzbāzīgs lekors. Tas pats atklājas arī kinozāles telpā, kur caurulēm ir mājas konstrukcijas balsta funkcija.

Mākslas darbi interjerā – tie nav tikai sastāvdaļa, tās ir vērtības pašas par sevi. Ņemot vērā šo nopietno kritēriju, kā arī to, ka laba arhitektūra diktē sev adekvāta līmeņa tēlotāju nākšanu (tai atļauts būt pārākai, bet ne vājākai par to apņemošo vidi), visam mājas interjeram bija jāklūst par 20. gadsimta kvintesenci, kur apvienotos labākais mēbeļu un interjera dizains, kā arī mākslas darbi.

"Bija dienas, kad ar klientiem runājām tikai par Bauhaus" – tā stāsta firmas VINCENTS interjera dizainere Guna Eglīte. It kā visi bija dzirdējuši par šo stilu, bet tā īsti iedziļinājušies nebija. Tika pirktas grāmatas, apmeklēts Bauhaus muzejs Berlīnē, no kurienes atveda arī videokaseti par tur attīstītām kustību mākslām. Pilnīgi pamatoti visas šīs sarunas noveda pie iznākuma – izvēlējās mēbeles, kas izturējušas laika testu un paliks kā vērtības vēl daudzus gadus. Tās ir mūsu gadsimta labāko dizaineru darbu reprodukcijas, kuras šodien limitētā veidā izplata tādi Eiropas mēbeļu ražotāji kā Zanotta (Dž. Kolombo, De Pas, D. Urbino & Lomaci), ClassiCon (E. Greja, K. Grics), Tecta (V. Gropiuss, M. Breijers, M. Brandt), B & B (mīkstās polstermēbeles).

Tā kā "šajā mājā katra lieta eksponējas un nevar būt nejauša" (G. Eglīte), tika apspriests jautājums arī par traukiem un citiem sīkiem interjera aksesuāriem. Bez M. Breijera slaveņajiem "Vasīlija" krēsliem pasūtīja arī citus Bauhaus dizaina priekšmetus – M. Brandtas sudraba trauku servīzi. Kā lielisks papildinājums M.

fon Gerkāna radītai arhitektoniskai videi un labs aizsākums Krasovicku mākslas darbu kolekcijai uz mājas atklāšanas ceremoniju tika atvesta Gmurzynskas galerijas ekspozīcija no Ķelnes. Mājā ienāca krievu kuba-futūristu un konstruktīvistu zīmējumi un gleznas (K. Maļēvičs, I. Kļuns, A. Ekstere, S. Senkins), abstrakcionistu, kubistu, ekspresionistu u. c. gleznie-

cības un grafikas darbi (P. Pikaso, J. Miro, R. Delonē, Ī. Kleins, F. Kupka u. c.). Ieraudzījis kinozālē pie sienām K. P. Rola zīmējumu kolekciju, M. fon Gerkāns atzina, ka tie ir kā dzimuši šai vietai. Varbūt tā iespaidā pieci no K. P. Rola zīmējumiem jau kādu laiku pēc izstādes slēgšanas atgriezās atpakaļ Jūrmalas mājā, tāpat kā divi J. Miro tušas zīmējumi,

kas savu vietu atrada otrā stāva apartamentos.

Jūrmalas viesu nama atklāšanas kulminācija bija O. Šlēmera "Triādes Baleta" (1922) fragmentārs uzvedums. Ideja par to nāca no mājas saimnieces Ņinas Kondratjevas, bet realizējās, pateicoties ģimenes tuva drauga Andra Liepas režijai. Precīzas tērpu kopijas, kas praktiski bija viens pret vienu krāsās un formās, tika pasūtītas kostīmu māksliniecei Katrīnai Pasternakai, bet "milzu lelles" iekustināja Latvijas Nacionālās operas un teātru mākslinieki. O. Šlēmera mākslinieciskais mērķis vienmēr bijis metafizisks – ienest formas pamatelementus harmonijā ar cilvēku un telpu. Viņa uzvedumi bija kā groteska par progresu un tehnoloģijas pielūgšanu. Tas bija dejas, kostīmu, pantomīmas un mūzikas apvienojums vienā, kur "īpatnēji figurāli izgudrojumi" – "kūniņas" – kā skulpturāla čaumala saturēja sevi ķermeni un kustību.

"Triādes Balets" patiesībā ir anti-balets, "konstruktīvisma dejas" forma, kuru varēja izdomāt tikai gleznotājs un tēlnieks... trīsdalīga dejas... kā noskaņas attīstība no smieklīgā uz nopietno... pakāpeniska pāreja no jautras parodijas "Dzeltenā Sekoencē", caur "Rozā Sekvences" cienīgo atmosfēru uz mistiski heroizēto noskaņu "Melnā Sekvencē" (K. fon Maur, 1982). ■

Ilze Žeivate, mākslas vēsturniece

Foto: Andris Tone

